

УДК 658.310.8.003.13:631.11

Тимошенко М.М.

к.е.н., доцент, директор

E-mail: info@zhatk.zt.ua**Можарівська І.М.**

к.пед.н., методист

E-mail: Inna_Mozharivska@mail.ua

Житомирський агротехнічний коледж

м. Житомир

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Tymoshenko M.M.

Ph.D. (Econ. sciences), Associate Professor, director

E-mail: info@zhatk.zt.ua**Mozharivska I.M.**

Ph.D. (Pedag. sciences), Associate Professor

E-mail: Inna_Mozharivska@mail.ua

Zhytomyr Agricultural Technical College

Zhytomyr

ORGANIZATION AND METHODS OF THE ECONOMICS DISCIPLINES TEACHING

Анотація

Вступ. У статті проаналізовано значення методики викладання економічних дисциплін при вивченні основних економічних дисциплін, формуванні економічного мислення та економічної поведінки фахівців, критерії та показники якості методичної роботи з викладання економічних дисциплін. Проаналізовано мотиваційні чинники процесу економічного навчання, стимули та умови його ефективності; здійснено порівняльний аналіз традиційних та проблемних методів навчання; використання новітніх технологій у практичній діяльності викладачами економічних дисциплін Житомирського агротехнічного коледжу.

Методи. До комплексу методів, використаних для досягнення поставленої мети, віднесено загальнонаукові, зокрема: метод аналізу та синтезу, що дає можливість комплексно досліджувати внутрішні, причино-наслідкові зв'язки; системний аналіз, який передбачає, що будь-яке економічне явище і процес слід розглядати як систему, що складається з окремих, відносно самостійних елементів.

Результати. Запропонована стаття стане джерелом інформації для широкого кола викладачів, аспірантів, які викладають економічні дисципліни; допоможе в організації різнобічних та багатопланових заходів у процесі навчання та виховання студентів економічних вузів.

Перспективи. До перспектив дослідження слід віднести практичну реалізацію методу економічного експерименту та економічного моделювання.

Ключові слова: методи навчання, принципи, прийоми, економічне мислення, методики проведення занять, засоби активізації навчання, контроль та оцінюванню знань.

Abstract

Introduction. In this article the value of methods of economics disciplines teaching has been analyzed; the formation of thinking and behavior specialists process, the criteria and indicators of the quality of a methodical work in teaching economics disciplines have been disclosed. The economic training motivational factors, incentives and conditions of its efficiency have been motivated; the comparative analyses of the traditional and innovative teaching methods has been implemented. The practical of the innovative technologies of practice of Zhytomyr Agriculture Technical College teachers has been shown.

Methods. The complex of the methods which were used to achieve the purpose consists of scientific methods such as the method of analysis and synthesis, which gives an opportunity to investigate internal causal relationships complexly system analysis, which supposes that any economic phenomenon and process should be examine as a system which consists of separate elements.

Results. The article will become the source of information for brad sections of the teachers, post-graduates who teacher economic subjects; it will help in organizing of different events in the process of teaching and educating of the students at higher economic institutions.

Discussion. To the prospects of the investigations we should consider the practical realization of method of economical experiment and economical modeling.

Keywords: teaching methods, principles, receptions, economic thinking, methods of conducting training, means of learning activation, control and evaluation of knowledge, innovative technologies.

Аннотация

Вступ. В статье проанализировано значение методики преподавания экономических дисциплин; раскрыт процесс формирования экономического мышления и поведения специалистов, критерии и показатели качества методической работы по преподаванию экономических дисциплин. Обоснованы мотивационные факторы процесса экономического обучения, стимулы и условия его эффективности; осуществлено сравнительный анализ традиционных и проблемных методов обучения. Показано практическое применение инновационных технологий в практической деятельности преподавателей Житомирского агротехнического колледжа.

Методы. В комплекс методов, использованных для достижения поставленной цели, внесены общенаучные, в частности: метод анализа и синтеза, который дает возможность комплексно исследовать внутренние, причинно-следственные связи; системный анализ, который предусматривает, что любое экономическое явление и процесс следует рассматривать как систему из отдельных элементов.

Результаты. Предложенная статья станет источником информации для широкого круга преподавателей, аспирантов, обучающихся экономически дисциплинам; окажет помощь в организации разносторонних и многоплановых мероприятий в процессе обучения в воспитания студентов экономических вузов.

Перспективы. К перспективам исследования следует отнести практическую реализацию метода экономического эксперимента и моделирования.

Ключевые слова: методы обучения, принципы, приемы, экономическое мышление, методика проведения занятий, средства активизации обучения, контроль и оценка знаний, инновационные технологии.

Вступ. Економічна освіта призначена для перетворення економічної науки у безпосередню виробничу силу, тому значення її для суспільства адекватне значенню економічної науки взагалі та окремих її складових. В умовах важливого значення економічних важелів для організації та управління життям сьогодні, оволодіння економічними знаннями з фахової професії є суспільно необхідним і професійно обумовленим. У складних умовах переходу до ринкової економіки, поглиблення економічних знань стає вирішальним для соціальної адаптації усіх громадян. Економічна освіта повинна бути заключною у процесі підготовки спеціалістів високого рівня для всіх галузей, бо тільки вона забезпечує можливість ефективної організації праці у всіх сферах матеріального та нематеріального виробництва. А це значно підвищує роль методики вивчення економічних дисциплін та запровадження її у спеціальних і вищих навчальних

зкладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку економічної освіти та перспектив її розвитку, методів навчання, засобів активізації були об'єктом багатьох дослідників, зокрема Аксьонової О.В., Алексюка А., Ковальчука Г.О., Москалюк Г.О., Ступчук С.М., Тернової І.В.

Мета. Пропонуємо зупинитися на питаннях організації та методики викладання дисциплін економічних спеціальностей, репрезентуючи традиційний та проблемні методи навчання.

Методологія. До комплексу методів, використаних для досягнення поставленої мети, віднесено загальнонаукові, зокрема: метод аналізу та синтезу, що дає можливість комплексно досліджувати внутрішні, причино-наслідкові зв'язки; системний аналіз, який передбачає, що будь-яке економічне явище і процес слід розглядати як систему, що складається з окремих, відносно самостійних елементів.

Результати. Запропонована стаття стане джерелом інформації для широкого кола викладачів, аспірантів, які викладають економічні дисципліни; допоможе в організації різнобічних та багатопланових заходів у процесі навчання та виховання студентів економічних вузів.

Відомо, що методика викладання економічних дисциплін передбачає та відтворює основні засоби та форми передачі економічних знань фахівцям провідних галузей економічної науки. Для створення в Україні економічно організованого суспільства необхідно, щоб система економічної освіти як складова культури була адекватна вимогам управління за умов ринкових відносин [1, с. 164]. Завдання ж економічної освіти полягає в перетворенні потрібних економічних знань в економічне мислення, а далі в економічну поведінку та економічну дисципліну як окремої людини, так і суспільства в цілому; регулювання виробничих, розподільчих та обмінних процесів у суспільстві, створення передумов для подальшого зростання ефективності праці.

Зміна соціально-економічних умов (економічна криза та перехід до нової економічної системи) призвела до кризи у сфері вищої і середньої освіти в Україні. Ця криза спричинена багатьма факторами: застарілою системою освіти; «відпливом умів» з науки та освіти; соціальною незахищеністю викладачів та студентів; недостатнім фінансуванням та ін. На жаль, найбільшим гальмом у справах економічної освіти є відсутність необхідного фінансування, професійно підготовлених викладачів економіки та стандартів економічної освіти [3, с. 240].

Перехід до нових економічних відносин потребує не тільки розуміння, а й прискореного розвитку економічного мислення людей. У процесі викладання економічних дисциплін у навчальних закладах важливою проблемою є зміна економічної поведінки молоді людини в напрямку розвитку в неї професійної підготовленості, діловитості, ощадливості, готовності до ризику, розв'язанні нестандартних ситуацій та інших ціннісних орієнтацій і вимог, які ґрунтуються на економічному способі мислення. Слід повернутися до думки Адама Сміта: той, хто заробляє більше грошей для себе і своєї сім'ї, одночасно створює умови для збагачення всього суспільства. Національний дохід і національне майно не є романтичними та загадковими явищами. Одержав більший прибуток — збільшив прибуток нації. Молодь мають розуміти, що власність — це і багатство, і великий клопіт, а заздрість та жадібність — і пороки, і фактори, згубні для економіки.

Тривалий час потреба в формуванні економічного мислення була відсутня, тому що за умов адміністративно-командної економіки нічого не треба було вирішувати самому, а людина не почувала себе безпосереднім учасником економічних відносин. Їй не треба було впливати на хід економічних подій, не треба було виявляти творчу активність, здійснювати вибір свого місця в економічній системі. За ринкових відносин

людина починає усвідомлювати не тільки цінність свободи вибору, а й відповідальність, що з вибором зв'язана. Приймаючи рішення зайнятися бізнесом чи працювати за наймом, людина вибирає свою долю і долю своїх дітей. Тому економічне мислення — не просто багаж економічних знань, а здатність їх засвоїти, використати в практичному житті, іншими словами, це формування моделі економічної поведінки [4, с. 76].

У педагогічній літературі триває полеміка про співвідношення освіти, навчання та виховання. Навчання завжди зв'язано з вихованням: чим ефективнішою є освіта, тим надійнішим є виховний ефект навчання. Зараз на перший план виходить завдання саморозвитку, самоосвіти, саморегулювання, мобільності особистості, її здатності до швидкої перебудови у відповідь на зміну соціально-суспільних обставин. Звичайно, жодна освіта не здатна передбачити всі ситуації, які людині судилося пережити. Але в процесі навчання необхідно забезпечити потенційні ресурси особистості для самоорієнтації та саморегулювання в різних ситуаціях. Виховання — це не рух у один бік — від вихователя до вихованців. Воно є єдністю самовиховання вихователів і вихованців, їхнього взаємовпливу [5, с. 158]. Специфіка виховної дії на людину цілісної системи економічного виховання визначається тим, що вона діє на кожну людину протягом усього її життя; охоплює всі боки економічного життя і діяльності людей. При цьому діє тенденція: чим вищий рівень освіти працівника, тим важливіший для нього відповідний рівень економічного виховання.

Механізм економічної системи освіти включає три етапи: засвоєння економічних знань; перетворення економічних знань у переконання та установки; набуття вмінь реалізовувати знання в економічній дійсності [7, с. 85]. Ефективність економічного виховання залежить від раціонального здійснення кожного етапу окремо. Засвоєння економічних знань визначається рівнем теоретичної розробки економічної теорії, правильним відбором знань для засвоєння, рівнем теоретичної та методичної підготовки викладачів, інтересом студентів до економічної теорії, поєднанням різних ефективних форм навчального процесу. Другий етап — перетворення економічних знань у переконання — найскладніший. Як відомо, кожній людині передовсім потрібний характер, а потім певні професійні знання, так само і випускнику школи потрібні не тільки певні економічні знання, а й певні підприємницькі риси характеру. Базові знання — це ті інструменти економічного мислення, якими ми користуємося при аналізі й вирішенні економічних проблем, закономірності, а також способи розрахунків та розкриття різних економічних питань. Ясно, що одні поняття дуже просто можна пояснити на будь-якій стадії навчання, інші можна давати лише у комплексі, а треті треба тільки назвати для загального розвитку.

Мотивація навчання викладачем та активність студентів у навчанні є каталізаторами процесу навчання, стимулами та умовою його ефективності. Рівень розумової діяльності викладача, вибір форм і методів навчання формують відповідний рівень та стиль мислення його студентів. Чим активніше діяльність викладача, тим ефективніше й активніше діяльність студентів за інших однакових умов. Методи навчання трансформуються у частково дидактичні методи та методики окремих навчальних предметів [4, с. 123]. В основі методів навчання економічним дисциплінам лежить система методичних прийомів та засобів навчання, що відповідає логічній структурі вивчення даної науки, тобто метод у даному випадку розглядається як конкретне методичне поняття. Найважливішим принципом навчання є принцип сполучення різних методів та прийомів навчання. І майстерність викладача полягає в тому, щоб вибрати оптимальне сполучення методів та засобів навчання, методичних прийомів, які забезпечують активізацію навчання.

У зв'язку з тим, що діяльність студентів різноманітна за змістом, формами та методами виконання за умов добровільності, самостійності, істотним моментом цієї

роботи є забезпечення прогресуючої інтенсивності педагогічного впливу на студентів на кожному етапі навчального процесу. Реалізацію цієї функції методики викладання економічних дисциплін можна досягти, усвідомивши досконально зміст та значення економічної освіти для професійної діяльності, потреби в яких зростають – це по-перше, а по-друге, освіта повинна стимулювати економічний прогрес, перетворюючи досягнення науки у безпосередню виробничу силу.

Виховання ініціативності студентів щодо пошуку нових більш ефективних форм навчання та застосування їх у викладацькій практиці можливе лише при таких умовах: забезпечення студентів теоретичними знаннями, необхідними для професійної діяльності в сучасних соціально-економічних умовах і достатніми для розвитку мотивації до практичної діяльності; забезпечення розвитку професійних якостей у майбутнього фахівця через організацію навчально-виховної діяльності студентів, яка вимагає активного прояву їхніх особистих здібностей; забезпечення мінімально необхідного досвіду для практичної діяльності та формування потреб у професійному самовдосконаленні.

В умовах традиційних методів навчання інформаційно-репродуктивного типу, незважаючи на постійні заклики викладачів до уваги, активності тощо, пасивність студентів рідко можна подолати. Лекція, бесіда, оповідання, демонстрація — обов'язкові в навчанні. Вони дають певну суму знань і певною мірою сприяють пізнавальній активності. Але сфера їх можливостей обмежена. Більше того, вони призводять до звикання, репродуктивного підходу до засвоєння знань, створення стереотипів мислення (переказування конспектів). Відтак студенти не вміють ні знаходити проблеми, ні вирішувати їх. У якомусь розумінні ці методи відбивають застарілий підхід, який вимагає від студента готовності до відтворення знань, а не їх свідомого засвоєння. Такий підхід не стимулює навичок творчої навчальної діяльності, прагнення до самостійного пошуку та засвоєння знань, негативно впливає на особистість студентів, формує простих виконавців, безініціативних працівників. Викладачі, на жаль, теж не зв'язують глибоке засвоєння знань з необхідністю відповідної пошукової діяльності студентів. У зв'язку з цим недооцінюються й методи, які стимулюють активну самостійну творчу працю для вивчення спеціальних предметів (що особливо важливо).

Вивчення дидактичних та психологічних закономірностей навчання показує, що активізувати свідому діяльність можуть тільки зміст навчального матеріалу та метод навчання, який породжує адекватний метод сприйняття. Інакше все залишиться на рівні демагогічних закликів. Отже, характер методу навчання як способу організації пізнавальної діяльності значною мірою визначає активність студентів та ефективність засвоєння навчального матеріалу [6, с. 92].

Порівнюючи інформативні та проблемні методи навчання, можна помітити, що проблемне навчання завжди відбувається під знаком запитання, завжди породжує потребу в новому знанні, а інформативний тип навчання закінчується крапкою: все зрозуміло, все з'ясовано і потреби у самостійній діяльності студента ніби й нема. Активізувати навчання можна пересуваючи центр ваги з використання традиційних методів навчання до проблемних методів як більш високоорганізованого й відповідного рівню завдань. При цьому йдеться не про абсолютизацію проблемного навчання, а про обґрунтоване поєднання загальнодидактичних методів I та II типів та про шляхи оптимізації цього поєднання для підготовки економічних кадрів. Однобічне захоплення проблемним навчанням у певних умовах може бути і шкідливим, тому що воно не завжди дає позитивні результати. Досвід показує, що й активністю студентів, і енергією викладачів зловживати не треба. Тільки розумне використання всіх методів дозволяє викладачеві раціонально організувати навчальний процес, вести студентів від засвоєння необхідної системи понять та явищ до навчання методам діалектичного наукового

пізнання, розвитку самостійного продуктивного мислення, виховання активної життєвої позиції та соціального досвіду.

Особливостями методів активного навчання (тобто методів проблемного типу) на відміну від традиційних форм інформативного типу навчання вважають – мобілізацію активності студентів, близькість ступеня активності студентів та викладача, самостійне творче прийняття рішень студентами. Найбільш поширеними методичними формами активізації навчання є неімітаційні традиційні форми занять: проблемна лекція, семінар тощо та імітаційні форми занять: аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, ігрове проектування, тренінги, ігри тощо. Так, наприклад метою проблемної лекції є формування нетрадиційного творчого мислення, застосовуючи такий прийом як депрофесіоналізація, нам вдається розкрити взаємозв'язок між якимись соціально-економічними поняттями або явищами. Це досягається шляхом асоціацій, аналогій, рисунків-схем.

Ефективним методом активізації навчання є тренінги. Проводячи тренінг слід концентрувати увагу не на теоретичному матеріалі, а на використанні його в практиці аналізу конкретних ситуацій або засвоєнні методів колективного вирішення проблем і прийнятті рішень в умовах конфлікту. Кожен тренінг включає у себе аналіз проблемної ситуації, обговорення стратегії вирішення цієї проблеми, закріплення теоретично-практичних висновків. У процесі тренінгів можна використовувати інші методичні прийоми, зокрема, рольові вправи, ігри, аналіз конфліктних ситуацій, взаємодію, самоаналіз, практикуми, тестування. На Заході цікавим методом навчання є «аналіз конкретних ситуацій» – «case method», де на заняттях кожному студенту дається вирішення проблеми. Серед активних методик навчання виділяють рольові, управлінські та навчальні ігри [7, с. 94].

Які ж методичні засоби та прийоми можуть підвищити ефективність діяльності викладача з активізації діяльності студента? Методичні прийоми навчання ефективні тільки тоді, коли вони обгрунтовані психологічно, тобто коли вони продиктовані не тільки змістом навчального матеріалу, а й психологічними закономірностями навчання. Коротко характеризуючи специфіку засвоєння знань, можна наголосити на таких її моментах, як те, що будь-яке навчання, у яких би формах воно не здійснювалось, завжди є необхідною й невідмінною умовою формування та розвитку мислення; знання постійно вчать аналітичній діяльності, породжують здатність до узагальнення; процес засвоєння є ефективнішим, коли знання закономірно зв'язані між собою, є частиною певної системи. Вирішальною умовою повноцінного засвоєння понять є здатність студента вільно переходити на різні рівні застосування усвідомлених понять, тобто здатність рухатися від абстрактного мислення до конкретної дії. Основа процесу формування навичок — систематичні вправи. Вони відрізняються від простого повторення передовсім прагненням студента поліпшити якість їх виконання, самоконтролем і обліком досягнутого на попередніх етапах, поступовим підвищенням складності відповідно до результатів, точно визначеним часом виконання, який не може бути ні дуже малим (тоді вправа не діє корисно), ні дуже великим (тоді розвивається втома і можуть порушуватися вже встановлені психологічні зв'язки). Активність студентів має бути зв'язана з рішенням розумових завдань, самостійним опрацюванням матеріалу, самостійними пошуками відповідей. Розрізняють такі основні форми активізації самостійної праці, як задачі та вправи, тренінги, спеціально розвиваючі нестандартні питання, рольові ігри, тести на поглиблене розуміння матеріалу, написання рефератів, програмоване навчання та контроль, комп'ютерні ігри. Крім того, широко застосовуються завдання для самостійного вивчення певної частини навчальної інформації.

У практиці викладання економічних дисциплін застосовуються різні форми самостійної діяльності студентів: робота з підручником, реферування проблемних

ситуацій, робота з конспектом-схемою, аналіз виробничих ситуацій, виконання індивідуальних завдань (реферати), побудова «дерева проблем» і «дерева цілей», самоперевірка з програмованого контролю, розв'язування задач, складання завдань з теми, колоквиум, виступ з рефератом на лекції або семінарі, проведення проблемних семінарів, заняття у виробничих умовах, робота з ЕОМ, участь у навчально-виробничій грі.

Важливим у підготовці самостійної роботи є визначення співвідношення між аудиторною та поза аудиторною самостійною працею, розробити відповідні методичні рекомендації, що потребує і спеціального методичної забезпечення навчального процесу. Активізації навчання сприяє також розробка системи навчальних тестів, багатоваріантних завдань, використання кросвордів, коміксів, економічних вправ, вікторин та диспутів, використання комп'ютера.

Цікавою є і адаптивна система навчання, яка базується на оптимальній моделі заняття і на безперервному управлінні навчальним процесом за допомогою сіткового плану і графіку самообліку. Вона полягає у тому, що студент має сітковий план свого навчання, який показує що він має виконати за тиждень, місяць, семестр. Така система навчання дозволяє значно скоротити час на вивчення теоретичного матеріалу, і збільшити - для самостійної праці. Тут подаються випереджаючі укрупнені блоки завдань у поєднанні з аркушами відкритого обліку знань (екран успішності).

Для активізації самостійної роботи використовуються нетрадиційні форми навчання, зокрема асоціативні малюнки. Вони дають змогу запам'ятовувати, зрозуміти та оптимізувати навчальний матеріал.

Особливість економічної освіти полягає в тому, що її отримують скрізь, де б людина не була та чим би вона не займалася. Проте в навчанні не можна уникнути необхідності сформувати систему економічних дисциплін, навчальних предметів, що є адаптованим змістом основ певної діяльності. Реалізація концепції економічної освіти зв'язана з вибором засобів і способів навчання, тобто методики викладання. Викладач має бути відносно вільним у виборі способів розподілу навчального матеріалу та способів викладання, тобто комплексу методичних проблем і засобів навчання (ситуації, задачі, ігри тощо), оскільки лівова частка педагогічного успіху залежить саме від методики викладання.

Кожний викладач постійно намагається знайти баланс між вивченням теоретичних основ і практичним життям, між тим, як навчати і чому навчати. Якщо студенти розуміють цілі предмета і місце конкретного навчального матеріалу в ньому, вони засвоюватимуть матеріал ефективніше. Усвідомлення цілей курсу, що вивчається, полегшується, коли викладач навчає не тільки змісту, а й методам добування фактів, їх систематизації, описуванню в системі понять. Навчання студентів культурі визначення — важливий елемент культури самого викладача. Якщо студент навчиться замінити поняття визначеннями, він почне розуміти значення визначень як форми абстрактного мислення. При цьому слід нагадати, що сучасна методика викладання економічних дисциплін повинна спиратися на сучасні дослідження з психології, соціоекономіки, економічної психології. Сьогодні можна часто почути, коли викладача економічних дисциплін на різних семінарах із зарубіжного досвіду орієнтують на принцип «роби, як у них», то в цьому можна побачити тільки погані традиції поганої педагогіки. Адже це не дає можливості викладачу створити і удосконалити свій стиль та методику викладання.

Так, у педагогічній діяльності викладачів економічних дисциплін Житомирського агротехнічного коледжу невід'ємним стає поєднання традиційного педагогічного досвіду з Інтернет-ресурсами, що відкриває нові можливості в діяльності педагога. Значення освітніх Інтернет-ресурсів – це необмежений доступ до професійної інформації, використання планів занять, on-line курсів, Web-сайтів, співпраця з іншими викладачами,

обмін інформацією зі студентами. Викладач може використовувати ресурси мережі Інтернет наступним чином: самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься у мережі, отримання нормативно-довідкових документів із серверів Міністерства освіти, обласних, міських і районних відділів освіти; розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі; тестування студентів на основі контрольно-оцінювальних матеріалів, що зберігаються у мережі; участь в заочних конференціях і конкурсах; створення власного сайту викладача. При створенні нового Інтернет-ресурсу переслідуються така мета: підвищення пізнавальної активності студентів і, як наслідок, підвищення ефективності навчання. У свою чергу для досягнення такої мети необхідно вирішити такі завдання: створити новий ресурс максимально професійно; представити матеріали, актуальні для студентів; оформити інформацію у вигляді, максимально зручному для сприйняття; зробити всю розміщену інформацію особистісно забарвленою, авторською. Доречно на своєму сайті представити крім статичних Інтернет-сторінок інтерактивні сервіси, наприклад – «Електронний журнал», «Тестуючий модуль», «Навчальний форум». Їх використання дозволяє інтерактивну взаємодію між викладачем та студентом.

Досить широкою є палітра відкритих та бінарних занять, позааудиторних заходів, що здійснюється викладачами економічних дисциплін у межах тижнів циклової комісії, зокрема: олімпіад з фінансового та бухгалтерського обліку, бюджетної системи; проведення професійних конкурсів, проведення круглих столів, зустрічі з керівництвом Департаменту бюджету і фінансів Житомирської міської Ради, працівниками міського центру зайнятості тощо. Узагальнивши навчально-педагогічну літературу, можна виділити наступні сучасні підходи до навчання: люди вчаться скоріше, якщо вони безпосередньо залучені до вирішення реальних проблем; навчання в аудиторії не змінює поведінку людини, практика дає значно більше; найкраще вчиться людина, коли її роль активна, а не пасивна; краще активно вчитись на якомусь прикладі самому, ніж багато разів слухати про нього. Тому відвідування компаній, фірм тощо є потужним інструментом навчання та зміни поведінки.

Ясно, що навчання через діяльність вимагає від вчителів абсолютно нових якостей: вони самі повинні володіти цим методом, вміти безпосередньо організувати процес навчання. Тому завдання викладача — підтримати студентів в тому, щоб він продовжував працювати та систематично просувався вперед. Дуже важливо, щоб кожен студент повірив у свою індивідуальність, усвідомив відповідальність за власне життя, добробут, аби поважав вчинки та економічні інтереси інших як рівних собі. Отже, основний засіб спілкування — діалог. Основний принцип діяльності — вибір. Основний зміст занять — аналіз пріоритетних цінностей, виділених в результаті зробленого кожним вибору.

Висновки. З визначень методики викладання економічної науки, можна зробити висновки про її значення для здобуття якісної економічної освіти, можливості, які вона відкриває для подальшого розвитку економічної науки та шляхів її впровадження в практику «економічної» людини; дозволяє одержати доказати про форми та методи самостійного здобуття знань і можливості подальшого їх розвитку відповідно до потреб суспільного прогресу. До перспектив дослідження слід віднести практичну реалізацію методу економічного експерименту та економічного моделювання.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навч.-метод.посібник [Текст] / О.В. Аксьонова. – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання [Текст] / А.М. Алексюк. – К., 2003. – 557 с.

3. Балягіна І.А. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для сам ост. вивч. дисц. [Текст] / І.А Балягіна, М.А Богорад – К.: КНЕУ, 2003. – 341с.
4. Вербило О.Ф. Теоретичні основи навчання економічних дисциплін [Текст] / О.Ф. Вербило. – К.: Вища школа, 1995. – 167 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи [Текст] / С.С. Вітвицька. – К., 2003. – 316 с.
6. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України [Текст] / Збірник наукових праць. – Суми-Харків: ВВП Мрія-1-ЛТД, 2001. – 134 с.
7. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті [Текст] / Г.О. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 1999. – 128 с.
8. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно- методическое обеспечение [Текст] / В.А. Козаков. – К.: Вища школа, 1990. – 246 с.

References

1. Aksyonova, O.V. (1998). *Metodika vkladannya ekonomiki [Methodology of Teaching Economics: Teaching-mythological Guidance]*. - Kiev: KNEU.
2. Alekseyuk, A.M. (2003). *Pedagogika vischoyi shkoli. Kurs lektsiy: modulne navchannya [Pedagogy of the High School. Course of Lectures: Modular Teaching]*. Kiev.
3. Balyagina, I.A. (2003). *Metodika vkladannya ekonomiki: Navch.-metod. posib. dlya sam ost. vivch. dists. [Methodology of Teaching Economics: Teaching-methodological Guidance for self-study of the discipline]*. Kiev: KNEU.
4. Verbylo, O.F. (1995). *Teoretichni osnovi navchannya ekonomichnih distsiplin [Theoretical Foundations of Teaching the Economic Disciplines]*. Kiev: High School.
5. Vitvytska, S. S. (2003). *Osnovi pedagogiki vischoyi shkoli [Basics of the Pedagogy of Higher Education]*. Kiev.
6. Interactive Teaching Methods in Training of Specialists for Ukraine's banking system: *Collection of Scientific Works* (2001). Sumy- Kharkiv: GDP Mriya-1-LTD, 134.
7. Kovalchuk, G. O. (1999). *Aktivizatsiya navchannya v ekonomichny osviti [Activation of Learning in Economic Education]*. Kiev: KNEU.
8. Kazakov, V.A. (1990). *Samostoyatel'naya rabota studentov i ee informatsionno- metodicheskoe obespechenie [Independent Work of Students and Its Informational and Methodological Support]*. Kiev: High school.